

ชื่องานวิจัย : แนวคิดเรื่องความสุขในพหุภพชาติ

ชื่อผู้วิจัย : รองศาสตราจารย์จารุณี วงศ์ละคร

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มุ่งวิเคราะห์พหุภพชาติหรือภพชาติอีสานเพื่อค้นหาแนวคิดเรื่องความสุข โดยอาศัยแนวคิดปัจจัยทั้ง 7 ที่มีผลต่อความสุข ของริชาร์ด เลยาร์ด เป็นกรอบในการวิเคราะห์และตีความ ขณะเดียวกันก็ใช้มุมมองของพุทธปรัชญาเป็นแนวการวิจารณ์

ผลการวิจัยพบว่า พหุภพชาติกล่าวถึงความสุขว่ามีสองระดับและสองทาง คือ ระดับโลกียะ กับระดับโลกุตตระ และความสุขทางกายกับความสุขทางใจ โดยพหุภพชาติเน้นระดับโลกียสุข และให้คุณค่ากับความสุขทางใจ คงเป็นเพราะสถานะที่เป็นจริงของชีวิตและสังคมอีสานที่เต็มไปด้วยความทุกข์ซึ่งตรงข้ามกับความสุข โดยเฉพาะความสุขกาย ซึ่งหมายถึง ความเป็นอยู่ที่ดี ความสบาย ไม่ลำบากตรากตรำทำงานหนัก และปัจจัยที่ทำให้มีความสุขกาย คือ ปัจจัยสี่และเงินทอง เป็นสิ่งหายากและอยู่เหนือการควบคุมของชาวบ้าน ดังนั้น สิ่งที่ได้ง่ายกว่าคือจัดการกับตัวตนภายในให้กินง่ายอยู่ง่าย สามารถยอมรับและเข้าใจความจริง จึงทำให้สุขใจได้แม้กายลำบาก

เมื่อใช้ปัจจัยทั้ง 7 ที่มีผลต่อความสุขในทัศนะของศาสตราจารย์ริชาร์ด เลยาร์ด เป็นกรอบในการวิเคราะห์และตีความ พบว่า ความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวและสถานการณ์ทางการเงินเป็นปัจจัยที่พบมากในพหุภพชาติ ซึ่งสะท้อนว่าคนอีสานให้ความสำคัญกับเรื่องนี้มาก ส่วนเรื่องเสรีภาพนั้นเป็นปัจจัยที่ถูกกล่าวถึงน้อยที่สุด

การวิจัยครั้งนี้ทำให้พบว่านักคิดจากโลกตะวันตกและปราชญ์โบราณอีสาน ซึ่งต่างกันทั้งด้านเวลาและวัฒนธรรม แต่เห็นตรงกันว่า “เงิน” ไม่ใช่ปัจจัยสำคัญที่สุดที่ทำให้ชีวิตมีความสุข และเห็นพ้องกันว่า การมีค่านิยมที่ดีหรือมีปรัชญาชีวิตที่เหมาะสม เช่น ค่านิยมศีลธรรม การปฏิบัติตามหลักธรรมทางศาสนา เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการทำให้ชีวิตมีความสุข แต่ยังไม่ถึงขั้นมีความสุขในระดับโลกุตตระ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ คาดว่าจะช่วยเปิดพื้นที่ให้พหุภพชาติซึ่งเป็นภูมิปัญญาอีสาน มีโอกาสทำหน้าที่ช่วยสร้างสังคมอยู่ดีมีสุขร่วมกันให้เกิดขึ้น

The research's Title : **Concept of Happiness in Phayapasits**

Researcher : Assoc. Prof. Jarunee Wonglakorn

Abstract

This research is aimed to analyze and interpret Phayapasits or Isan proverbs to find the concept of happiness by taking the big seven factors which effecting the Happiness by Richard Layard as a frame for analyze and interpretation. In the same time, Buddhist philosophy is to be used in criticism.

The study's finding is that, in Phayapasits, there are two levels of happiness, i.e., worldly level and transcendent level, and two kinds of it, i.e., physical and mental. Phayapasits emphasis on happiness in worldly level, in the same time, values the mental happiness, too. This probably reflects to the hardship in life-sustaining that Isan people are facing due to many factors, which is opposite to bodily happiness, i.e., well-being, to live a convenient life-style. The cause and condition of happiness are four factors and money which are difficult to find and beyond their control. The easier way to adjust oneself under such circumstance, is to manage one own inner-self in the simple way of life. To accept and understand the fact of life causes one happy in heart despite the bodily trouble.

In analyzing and interpreting according to the frame, i.e., big seven factors, proposed by Prof. Richard Layard, it is found that the relationship among family members and financial situation are the factors more often found in Phayapasits which indicate that Isan people give priority to this. From these factors, freedom is the less-mentioned factor.

The research shows that both of the Western thinker and the wise of ancient Isan, despite of the difference of their time and culture, have an agreement that “money” is not the most important thing to make life happy. They also point out, to have right value or appropriate philosophy of life such as moral value or religious teachings is the necessary condition for a happy life. This level, however, is not yet transcendental.

It is hoped that this research will open the space to give chance to Phayapasits or Isan's wisdom in lending helping-hand to create the worth-to-live society.